

матургаў Цяцёрскага і Марашэўскага. *Могілки* былі спляжаныя. *Магілы* раскапаныя. Чарапы павешаныя на палкі.

У Полацку зруйнавалі *могілки* і пабудавалі аэрадром. У Менску на месцы *Старажоўскіх могілак* — кінатэатар. У Віцебску на могілках зрабілі 9-павярховы дом з крамай „Дзіцячы сьвет“ і плошчу Перамогі.

У 80-ыя гады беларуская моладзь у Менску праводзіла свае нелегальныя сходкі на *Кальварыйскіх могілках*. Там, побач з магіламі продкаў, было бясъпечна. Небясъпечна было сярод жывых. Гэтая ж моладзь ішла да забытых магіл паўстанцаў Каліноўскага на *Вайсковых могілках*. Пры *Маскоўскіх могілках* у Менску міліцыя зьбівала дубінкамі і труціла газам людзей, якія на Дзяды ў 1988 годзе ішлі да *магілы* Ўладзімера Караткевіча. Каб не пусьціць іх на *могілку*, каб ня сталася таго, пра што бард Алесь Камоцкі — на словы таго ж Караткевіча — прасьпяваў: „Бацькі з *магіл* цяплом дыхнулі, каб дзецям жыць лягчэй было“.

Музей

Ігар Бабкоў

Для Багушэвічавага мужыка ўвасабленьнем беларускай долі быў суд. Што б ён ні рабіў, адкуль бы ён ні выходзіў і куды б ён ні скіроўваўся — ён патрапляў у суд: з адвакатамі, судзьдзямі, штрафамі, судовымі выканаўцамі. Нашаніўцы пачатку стагодзьдзя выбралі сабе іншую долю — *музей*.

Зь віленскага *Беларускага музэю* пачалося адраджэньне. Паэты, рэвалюцыянэры і дзяржаўныя дзеячы аднолькава зачаравана глядзелі на памятку даўніны, шукаючы ў іх натхненьня і падтрымкі.

Усё ХХ стагодзьдзе беларуская культура зьбірала гэтыя памятки мінулага. Лепшыя нашыя кнігі — менавіта пра гэта.

Надаўна мы зразумелі, што мы жывыя і што ў нас ёсьць будучыня. Мы выйшлі на вуліцу... Вечар... Разьбітыя ліхтары... Зграі амонаўцаў адлюўліваюць апошніх дэманстрантаў. Заўтра суд.

Хто будзе судзьдзямі і хто падсуднымі, мы ўжо ведаем.

Мурок

Валянціна Мароз

Ёсьць у суворага пазычаныя зь нямецкае — *мур* — роднаснае беларускае *мурок*. Якое тым цікавае, што ня сталася звычайным варыянтам з памяншальна-ласкальным суфіксам -ок-, а зажыло самастойным жьщыцём. *Мурок* — ня толькі маленькі *мур*, а таксама такое *мураванае* жытло, якое чалавек вызнае за часовае. Таму ў гэтым слове чуецца адценьне несамавітасьці, непаўнавартасьці, але разам з тым і пэўнае ўдзячнасьці (служыла ж, давала прытулак!). Пры неспрыяльных варунках у *мурку* можна прачасаваць і ўсё жьщыцё. Але калі ўзьбівацца на што лепшае, то беларус пэўна ж памкнецца не ў раскошны *мур-палац*, а ўва ўтульную драўляную хату. Ці ня тое пацьвядджаюць густыя зарасьнікі нежылых катэджаў пад гарадамі ды мястэчкамі, з гарачкі набудаваныя ў часы перабудовы...

Беларус дыстанцуецца і ад будынкаў-*муроў* — халодна-афіцыйных уста-